

Discipliniranje djece

Djeca moraju biti zaštićena od svakog čina nasilja, kao što je navedeno u programu „Svijet po mjeri djeteta“. Također, Milenijumska deklaracija poziva na zaštitu djece od zloupotrebe, izrabljivanja i nasilja. U MICS istraživanju u BiH postavljen je niz pitanja o metodama koje su odrasli članovi domaćinstva primijenili da bi disciplinirali djecu u periodu od mjesec dana prije istraživanja.⁴⁶

Za modul discipliniranja djece korištena su dva pokazatelja:

1. broj djece uzrasta od dvije do 14 godina koja su izložena psihičkom nasilju kao kazni *ili* fizičkim kaznama,
2. broj ispitanika koji vjeruju da je, za pravilan odgoj, potrebno fizički kažnjavati djecu.

Tabela CP.1 prikazuje da je u BiH preko polovine djece (55 procenata), uzrasta od dvije do 14 godina, bilo izloženo nekom obliku nasilnog discipliniranja od strane njihovih roditelja ili drugih odraslih članova domaćinstva, u periodu od mjesec dana prije istraživanja. U FBiH taj procenat iznosi 59 procenata, a u RS 48 procenata.

Psihičkom nasilju bilo je izloženo 42 procenta djece u BiH (45 procenata u FBiH i 37 procenata u RS), a fizički je kažnjeno 40 procenata djece (44 procenta u FBiH i 30 procenata u RS), od čega je pet procenata kažnjeno teškom fizičkom kaznom (pet procenata u FBiH i tri procenta u RS). Manji procenat ispitanika (14 procenata) vjeruje da je potrebno fizički kažnjavati djecu, u odnosu na procenat djece koja su doživjela tu praksu (14 procenata u FBiH i 13 procenata u RS).

Muška djeca su u većoj mjeri bila izložena fizičkom discipliniranju (44 procenta), nego ženska djeca (34 procenta). Domaćinstva u kojima je nositelj bez obrazovanja pokazuju veću stopu teškog fizičkog kažnjavanja djece, u odnosu na domaćinstva u kojima nositelj ima osnovno, srednje, više ili visoko obrazovanje.

Tabela CP.1: Discipliniranje djece

Procenat djece uzrasta od dvije do 14 godina, prema metodi discipliniranja djeteta, BiH, 2011.–2012.

	Procenat djece uzrasta od dvije do 14 godina koja iskuse:					Broj djece uzrasta od dvije do 14 godina	Ispitanik/ca vjeruje da dijete treba fizički kažnjavati	Ispitanici u modulu discipliniranje djece
	samo nenasilne metode discipliniranja	psihičko nasilje	fizičku kaznu		bilo koja nasilna metoda discipliniranja ¹			
			bilo koja	teška fizička kazna				
Spol								
Muški	30,3	47,8	44,3	4,8	60,4	1.808	16,0	1.194
Ženski	38,5	35,8	34,4	4,2	49,5	1.644	11,2	1.064
Administrativne jedinice								
FBiH	29,5	44,7	44,2	5,1	58,7	2.338	14,0	1.588
RS	44,2	37,0	29,6	3,2	47,9	1.056	13,2	636
BD	42,1	25,4	35,5	6,7	45,3	58	12,5	33
Tip naselja								
Gradsko	35,8	40,8	35,7	4,9	54,3	1.088	11,9	730
Seosko	33,5	42,6	41,4	4,3	55,6	2.363	14,7	1.529
Dob (u godinama)								
2-4	34,2	32,5	48,4	0,9	54,6	531	11,4	359
5-9	33,8	44,1	47,0	6,9	58,9	1.252	16,8	773
10-14	34,5	43,5	31,2	3,9	52,6	1.668	12,4	1.126
Nivo obrazovanja nositelja domaćinstva								
Bez obrazovanja	33,2	51,6	46,2	23,7	56,2	60	N/A	N/A
Osnovno	29,1	45,4	39,9	4,6	57,6	944	N/A	N/A
Srednje	35,1	41,8	40,0	4,2	55,5	2.128	N/A	N/A
Više ili visoko	43,9	32,1	34,5	3,0	45,7	319	N/A	N/A
Bez odgovora/ne zna	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	1	N/A	N/A
Nivo obrazovanja ispitanika*								
Osnovno	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	14,9	718
Srednje	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	13,0	1.512
Više ili visoko	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	10,1	196
Kvintili indeksa imovinskog stanja								
Najsiromašniji	30,0	46,3	46,2	6,8	58,8	575	19,8	350
Drugi kvintil	28,9	40,7	41,5	4,9	53,6	720	17,9	459
Srednji kvintil	36,3	41,7	41,4	5,8	54,4	713	11,7	467
Četvrti kvintil	32,6	41,9	39,2	3,8	58,7	727	10,4	503
Najbogatiji	42,6	40,5	30,9	1,7	51,2	717	10,9	479
Ukupno	34,2	42,1	39,6	4,5	55,2	3.451	13,8	2.258

¹ MICS pokazatelj 8.5

(*) Podaci su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva.

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“, a koja se odnose na ispitanika, su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.

N/A: nije primjenjivo

⁴⁶ Pitanja u modulu o discipliniranju djece odnose se na jedno dijete uzrasta od dvije do 14 godina koje je, tokom terenskog rada, birano nasumice u domaćinstvu.

Rano stupanje u brak

Brak prije 18. godine je realnost za mnoge mlade djevojke. Prema UNICEF-ovim globalnim procjenama, preko 60 miliona žena od 20 do 24 godine života su se udale/počele živjeti u zajednici prije 18. godine života. Faktori koji utiču na stopu stupanja u brak s djecom (smanjuju ili povećavaju) su:

1. obavezni upis djece u matičnu knjigu rođenih, čime se dokazuje djetetova dob;
2. postojanje adekvatnog zakonskog okvira s pratećim mehanizmom za provođenje zakona koji se bavi slučajevima brakova sklopljenih s djecom;
3. postojanje običajnih ili vjerskih zakona i praksi koje dozvoljavaju brak s djecom.

U mnogim dijelovima svijeta roditelji podržavaju udaju svojih kćerki dok su one još uvijek djeca, nadajući se da će im taj brak donijeti finansijsku i društvenu korist te da će umanjiti finansijski teret porodici. Međutim, sklapanje braka s maloljetnicima predstavlja kršenje ljudskih prava, ugrožava razvoj djevojčica i često rezultira ranom trudnoćom i društvenom izolacijom te, uz slabo obrazovanje i oskudno profesionalno osposobljavanje, dodatno pospješuje rodno utemeljenu prirodu siromaštva.

Pravo na „slobodan i potpun“ pristanak na brak je priznato Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, u kojoj se navodi da pristanak ne može biti „slobodan i potpun“ kada jedna od strana nije dovoljno zrela da može donijeti promišljenu odluku o životnom partneru. Ovo naglašavaju i brojni drugi međunarodni dokumenti i sporazumi, kao što su: Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, Konvencija o pristanku na brak i drugi.

Istraživanja sugeriraju da mnogi faktori utiču na rizik da maloljetne osobe završe u braku. Siromaštvo, zaštita djevojčica, čast porodice i obezbjeđivanje stabilnosti tokom perioda socijalnih previranja, smatraju se značajnim društvenim faktorima rizika koji dovode do udaje djevojčica. Žene koje su se udale u mlađoj dobi češće vjeruju da je ponekad prihvatljivo da muž tuče ženu te je veća vjerovatnoća da će proživjeti nasilje u porodici. Smatra se da razlika u godinama između partnera povećava rizik od prijevremenog gubitka partnera, ali i doprinosi zlostavljanju i dinamičnosti moći.

U bliskoj vezi s pitanjem stupanja u brak s maloljetnicama je i uzrast u kojem djevojčice postaju seksualno aktivne. Žene koje su se udale prije 18. godine života imaju više djece, nego one koje su se udale kasnije. Poznato je da su smrtni slučajevi uzrokovani komplikacijama u trudnoći vodeći uzrok smrtnosti među djevojčicama dobi od 15 do 19 godina koje su u braku i onima koje to nisu, naročito među najmlađima u ovoj dobnoj grupi. Stoga značajne pokazatelje predstavljaju procenti žena udatih prije 15. godine života i procenti žena udatih prije 18. godine života.

Tabele CP.2 i CP.2M prikazuju procenat udatih žena i oženjenih muškaraca, prema dobi stupanja u brak. Manje od jednog procenta žena životne dobi od 15 do 19 godina života živi u braku ili zajednici, dok među muškarcima u toj dobi nema onih koji trenutno žive u braku ili zajednici. Takvih slučajeva nema ni kod žena ni kod muškaraca u RS, dok u FBiH manje od jednog procenta žena dobi od 15 do 19 godina živi u braku ili drugoj vrsti zajednice.

Manje od jednog procenta žena dobi od 15 do 49 godina života u BiH je stupilo u brak prije navršene 15. godine života. Procenat muškaraca koji su stupili u brak prije navršene 15. godine života je još manji nego kod žena.

Procenat žena životne dobi od 20 do 49 godina života u BiH koje su stupile u brak prije 18. godine iznosi deset procenata (deset procenata u FBiH i osam procenata u RS), dok je kod muškaraca taj procenat manji i iznosi manje od jednog procenta. Procenat žena ove dobi koje su stupile u brak prije 18. godine je veći među ženama u seoskim sredinama (12 procenata), u odnosu na žene u gradskim sredinama (pet procenata), kao i kod žena s osnovnim obrazovanjem (24 procenata), u odnosu na žene sa srednjim (pet procenata) ili višim i visokim obrazovanjem (manje od jednog procenta). Procenat žena koje su stupile u brak prije 18. godine smanjuje se s poboljšanjem imovinskog stanja domaćinstva. Kod muškaraca ove dobi ne postoje velike razlike po osnovnim karakteristikama.

Tabela CP.2: Rano stupanje u brak: žene

Procenat žena dobi od 15 do 49 godina života koje su prvi put stupile u brak/zajednicu prije 15. rođendana, procenat žena dobi od 20 do 49 godina života koje su prvi put stupile u brak/zajednicu prije njihovog 15. i 18. rođendana i procenat žena dobi od 15 do 19 godina života koje su trenutno u braku/zajednici, BiH, 2011.–2012.

	Procenat udatih prije 15. godine ¹	Broj žena od 15 do 49 godina	Procenat udatih prije 15. godine	Procenat udatih prije 18. godine ²	Broj žena od 20 do 49 godina	Procenat žena od 15 do 19 godina koje su trenutno u braku/zajednici ³	Broj žena od 15 do 19 godina
Administrativne jedinice							
FBiH	0,4	3.180	0,5	9,9	2.686	0,8	494
RS	0,6	1.210	0,7	8,2	1.070	0,0	140
BD	0,0	56	0,0	11,3	48	(*)	8
Tip naselja							
Gradsko	0,2	1.548	0,2	5,4	1.340	0,1	208
Seosko	0,6	2.898	0,7	11,7	2.464	0,9	434
Dob (u godinama)							
15-19	0,0	642	N/A	N/A	N/A	0,6	642
20-24	0,2	677	0,2	3,5	677	N/A	N/A
25-29	1,1	498	1,1	8,6	498	N/A	N/A
30-34	0,6	568	0,6	9,6	568	N/A	N/A
35-39	0,6	646	0,6	13,4	646	N/A	N/A
40-44	0,5	690	0,5	11,8	690	N/A	N/A
45-49	0,4	724	0,4	9,8	724	N/A	N/A
Nivo obrazovanja*							
Osnovno	1,2	1.064	1,3	24,0	1.040	(*)	23
Srednje	0,2	2.604	0,3	5,2	2.030	0,6	575
Više ili visoko	0,0	762	0,0	0,2	719	(0,0)	44
Kvintili indeksa imovinskog stanja							
Najsiromašniji	0,6	620	0,8	14,2	517	0,6	104
Drugi kvintil	0,3	847	0,3	12,3	736	0,5	111
Srednji kvintil	1,1	976	1,3	11,3	838	2,0	137
Četvrti kvintil	0,2	1.020	0,3	7,5	864	0,1	156
Najbogatiji	0,0	983	0,0	4,2	850	0,0	133
Ukupno	0,4	4.446	0,5	9,5	3.804	0,6	642

¹ MICS pokazatelj 8.6

² MICS pokazatelj 8.7

³ MICS pokazatelj 8.8

() Podaci su bazirani na 25–49 neponderisanih slučajeva.

(*) Podaci su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva.

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“ su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.

N/A: nije primjenjivo

Tabela CP.2M: Rano stupanje u brak: muškarci

Procenat muškaraca dobi od 15 do 49 godina života koji su prvi put stupili u brak/zajednicu prije 15. rođendana, procenat muškaraca dobi od 20 do 49 godina života koji su prvi put stupili u brak/zajednicu prije 15. i 18. rođendana i procenat muškaraca dobi od 15 do 19 godina života koji su trenutno u braku/zajednici, BiH, 2011.–2012.

	Procenat oženjenih prije 15. godine ¹	Broj muškaraca od 15 do 49 godina	Procenat oženjenih prije 15. godine	Procenat oženjenih prije 18. godine ²	Broj muškaraca od 20 do 49 godina	Procenat muškaraca od 15 do 19 godina koji su trenutno u braku/zajednici ³	Broj muškaraca od 15 do 19 godina
Administrativne jedinice							
FBiH	0,2	3.010	0,2	0,8	2.555	0,0	455
RS	0,0	1.271	0,0	0,1	1.049	0,0	222
BD	0,2	71	0,2	0,4	64	(*)	7
Tip naselja							
Gradsko	0,2	1.422	0,2	0,2	1.203	0,0	219
Seosko	0,1	2.931	0,1	0,7	2.466	0,0	465
Dob (u godinama)							
15-19	0,0	684	N/A	N/A	N/A	0,0	684
20-24	0,0	743	0,0	0,1	743	N/A	N/A
25-29	0,4	534	0,4	0,6	534	N/A	N/A
30-34	0,0	459	0,0	0,5	459	N/A	N/A
35-39	0,5	597	0,5	1,2	597	N/A	N/A
40-44	0,0	617	0,0	0,7	617	N/A	N/A
45-49	0,0	719	0,0	0,5	719	N/A	N/A
Nivo obrazovanja*							
Osnovno	0,2	543	0,2	1,2	523	(*)	20
Srednje	0,1	3.117	0,1	0,5	2.515	0,0	602
Više ili visoko	0,0	683	0,0	0,0	621	(0,0)	62
Kvintili indeksa imovinskog stanja							
Najsiromašniji	0,4	685	0,5	1,3	600	0,0	86
Drugi kvintil	0,0	848	0,0	1,1	721	0,0	127
Srednji kvintil	0,1	989	0,1	0,3	833	0,0	156
Četvrti kvintil	0,0	893	0,0	0,1	722	0,0	171
Najbogatiji	0,2	938	0,3	0,3	794	0,0	144
Ukupno	0,1	4.353	0,2	0,6	3.669	0,0	684

¹ MICS pokazatelj 8.6

² MICS pokazatelj 8.7

³ MICS pokazatelj 8.8

() Podaci su bazirani na 25–49 neponderisanih slučajeva.

(*) Podaci su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva.

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“ su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.

N/A: nije primjenjivo

Podaci o stupanju u brak prije 15. i 18. godine života omogućavaju prikaz trendova ranog stupanja u brak. Tabela CP.3 prikazuje procentualni udio žena koje su prvi put stupile u brak ili zajednicu prije 15. i 18. godine života, prema dobnim grupama.

Podaci pokazuju da je manje od jednog procenta žena dobi od 15 do 49 godina života stupilo u brak prije napunjene 15. godine života te da se praksa stupanja u brak ne razlikuje u velikoj mjeri unutar dobnih grupa (procenat je najviši među ženama dobi od 25 do 29 godina života i iznosi jedan procenat, dok među ženama koje su u vrijeme istraživanja imale od 15 do 19 godina – nema onih koje su stupile u brak prije 15. godine života).

Jedna od deset žena dobi od 20 do 49 godina života se udala prije navršene 18. godine života (deset procenata), pri čemu svaka osma u seoskim sredinama (12 procenata) i svaka dvadeseta u gradskim sredinama (pet procenata). U grupi mlađih žena (dobi od 20 do 24 i od 25 do 29 godina života) niži je procenat stupanja u brak prije navršene 18. godine (četiri procenta i devet procenata), u odnosu na gupe žena dobi od 35 do 39 i od 40 do 44 godine života, gdje procenti iznose 13 procenata i 12 procenata. Može se reći da postoji određeni trend odgađanja braka, posebno u seoskim sredinama u kojima su stope odgođe bile veće prijašnjih godina.

Tabela CP.3M prikazuje procentualni udio muškaraca koji su prvi put stupili u brak ili zajednicu prije 15. i 18. godine života, prema dobnim grupama. Podaci pokazuju da je manje od jednog procenta muškaraca dobi od 15 do 49 godina života stupilo u brak prije napunjenih 15 godina života. U odnosu na žene, manji procenat muškaraca dobi od 20 do 49 godina života se oženio prije navršenih 18 godina (manje od jednog procenta), a razlike prema tipu naselja nisu izražene.

Tabela CP.3: Trendovi ranog stupanja u brak: žene

Procenat žena koje su prvi put sklopile brak ili stupile u zajednicu prije njihove 15. i 18. godine, prema tipu naselja i dobnj grupi, BiH, 2011.–2012.

	Gradsko				Seosko				Ukupno			
	Procenat žena udatih prije 15. godine	Broj žena od 15 do 49 godina	Procenat žena udatih prije 18. godine	Broj žena od 20 do 49 godina	Procenat žena udatih prije 15. godine	Broj žena od 15 do 49 godina	Procenat žena udatih prije 18. godine	Broj žena od 20 do 49 godina	Procenat žena udatih prije 15. godine	Broj žena od 15 do 49 godina	Procenat žena udatih prije 18. godine	Broj žena od 20 do 49 godina
Dob (u godinama)												
15-19	0,0	208	N/A	N/A	0,0	434	N/A	N/A	0,0	642	N/A	N/A
20-24	0,3	255	1,3	255	0,1	423	4,8	423	0,2	677	3,5	677
25-29	1,1	187	5,0	187	1,0	311	10,8	311	1,1	498	8,6	498
30-34	0,0	197	1,3	197	0,9	371	14,0	371	0,6	568	9,6	568
35-39	0,0	204	12,6	204	0,9	443	13,8	443	0,6	646	13,4	646
40-44	0,0	255	6,2	255	0,7	435	15,1	435	0,5	690	11,8	690
45-49	0,0	242	6,6	242	0,6	482	11,4	482	0,4	724	9,8	724
Ukupno	0,2	1.548	5,4	1.340	0,6	2.898	11,7	2.464	0,4	4.446	9,5	3.804

N/A: nije primjenjivo

Tabela CP.3M: Trendovi ranog stupanja u brak: muškarci

Procenat muškaraca koji su prvi put sklopili brak ili stupili u zajednicu prije njihove 15. i 18. godine, prema tipu naselja i dobnj grupi, BiH, 2011.–2012.

	Gradsko				Seosko				Ukupno			
	Procenat muškaraca oženjenih prije 15. godine	Broj muškaraca od 15 do 49 godina	Procenat muškaraca oženjenih prije 18. godine	Broj muškaraca od 20 do 49 godina	Procenat muškaraca oženjenih prije 15. godine	Broj muškaraca od 15 do 49 godina	Procenat muškaraca oženjenih prije 18. godine	Broj muškaraca od 20 do 49 godina	Procenat muškaraca oženjenih prije 15. godine	Broj muškaraca od 15 do 49 godina	Procenat muškaraca oženjenih prije 18. godine	Broj muškaraca od 20 do 49 godina
Dob (u godinama)												
15-19	0,0	219	N/A	N/A	0,0	465	N/A	N/A	0,0	684	N/A	N/A
20-24	0,1	266	0,1	266	0,0	478	0,1	478	0,0	743	0,1	743
25-29	1,1	183	1,3	183	0,1	351	0,2	351	0,4	534	0,6	534
30-34	0,0	150	0,0	150	0,0	309	0,7	309	0,0	459	0,5	459
35-39	0,2	179	0,2	179	0,7	417	1,7	417	0,5	597	1,2	597
40-44	0,0	182	0,0	182	0,0	435	0,9	435	0,0	617	0,7	617
45-49	0,0	243	0,0	243	0,1	476	0,7	476	0,0	719	0,5	719
Ukupno	0,2	1.422	0,2	1.203	0,1	2.931	0,7	2.466	0,1	4.353	0,6	3.669

N/A: nije primjenjivo

Još jedna značajna komponenta ranog stupanja u brak je razlika u godinama među supružnicima, gdje je pokazatelj procenat udatih žena u zajednici koje su deset ili više godina mlađe od njihovog trenutnog partnera. Tabela CP.4 prikazuje razliku u godinama između supružnika i partnera.⁴⁷ Za muškarca koji je deset ili više godina stariji od njih je udato devet procenata žena životne dobi od 20 do 24 godine, pri čemu 12 procenata u RS i osam procenata u FBiH. Skoro polovina žena (48 procenata) ove dobi je trenutno udato ili živi s mužem/partnerom koji je do pet godina stariji od njih (49 procenata u RS i 47 procenata u FBiH), dok je pet procenata žena u BiH udato ili živi s mlađim mužem/partnerom (sedam procenata u FBiH i jedan procenat u RS).

Tabela CP.4: Razlika u godinama između supružnika/partnera

Procentualna raspodjela žena trenutno u braku/zajednici dobi od 20 do 24 godine, prema razlici u godinama u odnosu na muža ili stalnog partnera, BiH, 2011.–2012.

	Procenat žena u dobi od 20 do 24 godine trenutno u braku/u zajednici čiji muž ili partner je:						Broj žena od 20 do 24 godine trenutno u braku/zajednici
	mlađi	do četiri godine stariji	pet do devet godina stariji	deset i više godina stariji ²	dob muža/partnera nepoznata	ukupno	
Administrativne jedinice							
FBiH	6,8	46,9	38,4	7,7	0,2	100,0	109
RS	1,3	48,5	33,0	12,2	5,0	100,0	40
BD	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	100,0	1
Tip naselja							
Gradsko	0,4	53,0	40,7	5,8	0,0	100,0	31
Seosko	6,6	46,1	35,8	9,6	1,9	100,0	119
Dob (u godinama)							
15-19	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
20-24	5,4	47,5	36,8	8,8	1,5	100,0	150
Nivo obrazovanja*							
Osnovno	1,4	62,4	31,4	4,8	0,0	100,0	39
Srednje	7,5	36,7	42,3	11,3	2,3	100,0	98
Više ili visoko	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	100,0	12
Kvintili indeksa imovinskog stanja							
Najsiromašniji	16,2	36,4	38,7	8,7	0,0	100,0	30
Drugi kvintil	6,0	31,5	46,0	11,7	4,7	100,0	42
Srednji kvintil	1,3	58,9	36,5	2,6	0,7	100,0	41
Četvrti kvintil	(0,0)	(61,9)	(30,7)	(7,4)	(0,0)	100,0	18
Najbogatiji	(0,0)	(63,3)	(18,6)	(18,1)	(0,0)	100,0	18
Ukupno	5,4	47,5	36,8	8,8	1,5	100,0	150

² MICS pokazatelj 8.10b

MICS pokazatelj 8.10a: Procenat žena u dobi od 15 do 19 godina trenutno u braku/zajednici čiji muž ili partner je deset i više godina stariji baziran je na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nije prikazan u tabeli.

() Podaci su bazirani na 25–49 neponderisanih slučajeva.

(*) Podaci su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva.

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“ su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.

N/A: nije primjenjivo

Stavovi prema nasilju u porodici

U BiH su istraživanjem MICS4 ispitivani stavovi žena i muškaraca životne dobi od 15 do 49 godina o nasilju muža/partnera nad ženom/partnericom u slučajevima kada žena ne ispunjava očekivane rodne uloge i kada ima niži društveni status. Pitanja su postavljena kako bi se dobili pokazatelji kulturoloških stavova koji su u vezi s prevalencom nasilja nad ženama od strane muža/partnera. Ovdje je osnovna pretpostavka da žene koje su saglasne s izjavama koje ukazuju na to da muž/partner ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu u navedenim situacijama, u stvarnosti jesu često zlostavljane od strane svojih muževa/partnera, a da muškarci koji su saglasni s izjavama, u stvarnosti imaju tendenciju zlostavljati svoje žene ili partnerice.

Odgovori na ova pitanja prikazani su u tabeli CP.5 za žene i tabeli CP.5M za muškarce.

Da muž/partner ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu, zbog najmanje jednog od navedenih razloga, smatra pet procenata žena i šest procenata muškaraca u BiH. Pet procenata žena i šest procenata muškaraca u FBiH te četiri procenata žena i sedam procenata muškaraca u RS opravdavaju kada muž/partner udari ili tuče svoju ženu/partnericu.

Žene i muškarci najčešće opravdavaju nasilno ponašanje muževa u slučaju kada žena zanemaruje djecu (četiri procenata žena i pet procenata muškaraca). Otprilike jednak procenat žena (jedan procenat) vjeruje da muž ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu ako se prepire s njim, ako odbija seks s njim ili ako ispoljava svoju autonomiju (na primjer, ako izađe vani bez njegovog znanja). Oko dva procenata muškaraca vjeruje da muž ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu ako odbija seks s njim i ako se prepire s njim. Da muž ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu ako joj zagori jelo, smatra manje od jednog procenata žena i muškaraca.

Opravdavanje nasilja muža nad ženom je prisutnije među manje obrazovanim ženama i muškarcima te onima koji žive u siromašnijim domaćinstvima. Tako, muškarci i žene koji žive u najsiromašnijim domaćinstvima, češće podržavaju najmanje jedan razlog kojim se opravdava nasilje nad ženama (13 procenata muškaraca i 12 procenata žena), nego muškarci i žene koji žive u najbogatijim domaćinstvima (pet procenata muškaraca i tri procenata žena).

Muškarci i žene imaju različite stavove po pitanju prava muža/partnera da udari ili tuče svoju ženu/partnericu u odnosu na bračno stanje. Tako, žene koje nikada nisu bile u braku/zajednici, u manjem procentu smatraju da muž/partner ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu u svim navedenim slučajevima, u odnosu na one koje su trenutno u braku/zajednici ili su nekada bile. Nasuprot tome, muškarci koji su bili u braku/zajednici, u većem procentu smatraju da muž/partner ima pravo udariti ili tući svoju ženu/partnericu zbog svih navedenih razloga, u odnosu na one koje su trenutno u braku/zajednici ili nikada nisu bili.

Tabela CP.5: Stavovi prema nasilju u porodici: žene

Procenat žena dobi od 15 do 49 godina koje vjeruju da muž ima pravo tući svoju ženu/partnericu u određenim okolnostima, BiH, 2011.–2012.

	Procenat žena od 15 do 49 godina koje vjeruju da muž ima pravo tući svoju ženu/partnericu:						Broj žena od 15 do 49 godina
	ako ona izađe vani, a da ga nije pitala	ako zanemaruje djecu	ako se prepire s njim	ako odbije spolni odnos s njim	ako joj zagori jelo	zbog bilo kojeg od ovih razloga ¹	
Administrativne jedinice							
FBiH	1,3	4,3	1,8	1,6	0,4	5,0	3.180
RS	0,6	4,1	0,4	0,2	0,0	4,3	1.210
BD	0,6	1,3	0,2	0,2	0,0	1,9	56
Tip naselja							
Gradsko	0,5	3,8	0,8	1,1	0,1	4,1	1.548
Seosko	1,3	4,5	1,7	1,2	0,4	5,1	2.898
Dob (u godinama)							
15-19	0,0	1,3	0,4	0,0	0,0	1,3	642
20-24	0,4	2,6	0,3	0,9	0,1	2,8	677
25-29	0,8	3,0	1,3	1,4	0,5	4,3	498
30-34	1,4	4,2	1,4	1,0	0,0	4,4	568
35-39	2,3	7,2	3,0	2,0	1,0	8,2	646
40-44	1,3	5,8	1,6	1,6	0,4	6,4	690
45-49	1,1	5,1	1,9	1,4	0,1	5,5	724
Bračno stanje							
Trenutno u braku/u zajednici	1,7	5,7	2,1	1,7	0,4	6,4	2.764
Bila u braku/zajednici	0,1	4,6	0,8	0,8	0,8	4,6	260
Nikada nije bila u braku/zajednici	0,1	1,4	0,3	0,2	0,0	1,6	1.422
Bez odgovora	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	0
Nivo obrazovanja*							
Osnovno	3,4	9,1	4,2	2,8	0,7	10,3	1.064
Srednje	0,4	3,1	0,5	0,7	0,1	3,3	2.604
Više ili visoko	0,0	1,3	0,3	0,3	0,0	1,6	762
Kvintili indeksa imovinskog stanja							
Najsiromašniji	3,4	10,1	4,1	2,8	1,4	11,5	620
Drugi kvintil	0,6	4,5	1,5	0,9	0,2	4,6	847
Srednji kvintil	1,0	2,8	1,3	1,2	0,3	3,4	976
Četvrti kvintil	0,6	3,1	0,7	0,6	0,0	3,5	1.020
Najbogatiji	0,5	3,0	0,5	0,9	0,0	3,3	983
Ukupno	1,1	4,2	1,4	1,2	0,3	4,8	4.446

¹ MICS pokazatelj 8.14

(*) Podaci su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva.

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“ su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.

⁴⁷ Podaci za žene u dobi od 15 do 19 godina su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli CP.4.

Tabela CP.5M: Stavovi prema nasilju u porodici: muškarci

Procenat muškaraca dobi od 15 do 49 godina koji vjeruju da muž ima pravo tući svoju ženu/partnericu u određenim okolnostima, BiH, 2011.–2012.

	Procenat muškaraca od 15 do 49 godina koji vjeruju da muž ima pravo tući svoju ženu/partnericu:						Broj muškaraca od 15 do 49 godina
	ako ona izađe vani, a da ga nije pitala	ako zanemaruje djecu	ako se prepire s njim	ako odbije spolni odnos s njim	ako joj zagori jelo	zbog bilo kojeg od ovih razloga ¹	
Administrativne jedinice							
FBiH	1,7	3,8	2,0	2,0	0,5	5,6	3.010
RS	0,8	6,2	1,0	1,5	0,3	7,0	1.271
BD	2,1	5,8	1,6	3,4	1,6	7,4	71
Tip naselja							
Gradsko	0,5	4,4	1,3	2,4	0,1	6,1	1.422
Seosko	1,9	4,6	1,9	1,6	0,6	6,0	2.931
Dob (u godinama)							
15-19	1,2	2,0	1,5	1,6	0,3	5,0	684
20-24	1,3	3,3	1,3	1,4	0,7	4,5	743
25-29	0,3	3,2	1,7	1,0	0,1	4,2	534
30-34	1,9	7,9	2,7	3,0	0,8	8,3	459
35-39	2,4	4,4	1,3	1,9	0,2	5,2	597
40-44	2,0	7,2	2,2	1,9	0,5	9,5	617
45-49	1,0	4,9	1,6	2,5	0,5	6,3	719
Bračno stanje							
Trenutno u braku/u zajednici	1,5	5,2	1,5	1,8	0,5	6,6	2.252
Bio u braku/zajednici	5,5	15,9	7,4	10,5	0,3	16,3	84
Nikada nije bio u braku/zajednici	1,2	3,4	1,7	1,6	0,4	5,0	2.017
Nivo obrazovanja*							
Osnovno	4,9	11,7	5,4	4,7	1,3	14,7	543
Srednje	1,1	4,0	1,3	1,6	0,3	5,6	3.117
Više ili visoko	0,0	0,7	0,3	0,1	0,0	0,7	683
Kvintili indeksa imovinskog stanja							
Najsiromašniji	3,8	10,1	4,5	3,6	1,8	12,5	685
Drugi kvintil	1,8	3,9	1,6	1,6	0,7	6,2	848
Srednji kvintil	1,6	3,7	1,3	1,7	0,0	4,7	989
Četvrti kvintil	0,3	2,9	1,4	1,3	0,1	3,8	893
Najbogatiji	0,2	3,5	0,5	1,6	0,0	4,7	938
Ukupno	1,4	4,5	1,7	1,9	0,4	6,0	4.353

¹ MICS pokazatelj 8.14

* Podaci za kategoriju „bez obrazovanja“ su bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva te nisu prikazani u tabeli.